

ADA ILIESCU

*Gramatica practică
a limbii române
actuale*

Ediția a II-a, revizuită

CORINT

**„Datoria unui profesor nu este
de a impune sistemul vreunui filosof,
oricare ar fi el,
ci de a da metoda sigură în căutarea adevărului
și nimic mai mult.”**

Titu Maiorescu

**„Ceea ce e perfect înțeles
se enunță cu claritate.
Cum descrie cineva un lucru,
așa l-a văzut și l-a priceput.”**

Mihai Eminescu

CUVÂNT-ÎNAINTE

Lucrarea de față își propune să le ofere atât elevilor din cursul gimnazial, cât și celor de la liceu un material util despre cum trebuie să se învețe și să fie înțeleasă *gramatica de bază* pentru ca la concursurile școlare și la examenele viitoare aceștia să poată rezolva orice problemă teoretică sau practică, indiferent dacă probele examenelor vor fi de tip clasic ori de tip grilă.

Ne-am străduit să atingem rigorile unei lucrări cu o anumită ținută științifică, respectând însă principiul accesibilității, astfel încât ea să fie un bun instrument de lucru nu numai pentru elev, cât și pentru profesor, deoarece îi ajută să parcurgă teoria gramaticală (*morfologia și sintaxa*), gândită după un plan adecvat, specific fiecărui compartiment al gramaticii, și urmărește să clarifice majoritatea ambiguităților care apar în analiza gramaticală, la nivelul subiectelor de la olimpiade sau de la testarea națională, precum și al celor de la admitere la facultate.

Abordând, pentru fiecare parte de vorbire sau de propoziție, și problemele de *ortografie* ori de *punctuație*, am intenționat să imprimăm un caracter practic-operațional în prezentarea motivărilor pertinente, prin corelarea permanentă a noțiunilor de *morfologie* cu cele de *sintaxă* și de *vocabular*, dar și cu cele de *ortografie*, *ortoepie* și de *punctuație*, pledând pentru formarea unor deprinderi de exprimare corectă – orală și scrisă – și de însușire a cunoștințelor de limbă.

De asemenea, dorim ca aceia care vor utiliza această lucrare să rețină și nota de normalitate – benefică și instructiv-educativă – pe care am încercat să o imprimăm prin exemplele create ad-hoc, dorința noastră de a sădi în sufletul elevilor un patriotism delicat, discret și adevărat, pornit din inimă, precum și de a cultiva acele valori morale atât de necesare tineretului în perioada pe care o traversăm cu toții.

Când a trebuit să facem necesare comentarii, cu scopul de a încerca să rezolvăm unele ambiguități sau „capcane”, ne-am permis, din dorința de a fi cât mai aproape de sufletul elevului, să abordăm un stil direct, un dialog lejer, bine dirijat, continuând – atât cât a fost posibil – stilul imprimat de manualele școlare pentru gimnaziu.

Claritatea expunerii, densitatea și structurarea exemplurilor într-o formă riguros științifică, gândite, în special, din punctul de vedere al elementului regent, renunțarea la anumite structuri formale în favoarea unor explicații ușor de înțeles și de automatizat sunt doar câteva elemente prin care această carte este oferită elevilor într-o ținută cât se poate de accesibilă, încât aceștia să posede, încă din primele clase de gimnaziu, cunoștințele care le sunt absolut necesare.

Concepută ca un instrument de lucru sigur, practic și, credem noi, deosebit de util în aprofundarea cunoștințelor de gramatică, în vederea prezentării la examene, cartea aceasta are ca suport, în primul rând, *Gramatica Academiei* (ed. a II-a revizuită și adăugită, 1966) care reglementează, oficial, utilizarea corectă a limbii române literare actuale în comunicarea orală și scrisă.

Ediția de față este corelată cu normele actuale impuse de *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic* al Academiei Române, ediția a II-a, revăzută și adăugită, publicat la Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Bibliografia de bază a lucrării noastre (pe care n-am considerat că este cazul să o reproducem în această lucrare dedicată elevilor) cuprinde operele monumentale ale maeștrilor noștri – să-i menționăm, totuși, pe Mioara Avram, Grigore Brâncuș, Ion Coteanu, Dumitru Crașoveanu, Doina Dascălu, Alexandru Graur, Valeria Guțu Romalo, Theodor Hristea, Iorgu Iordan, Dumitru Ivănuș, Maria Manoliu Manea, Gabriela Pană Dindelegan, Rodica Popescu, Vladimir Robu, Manuela Saramandu, Gheorghe I. Tohăneanu –, precum și lucrările prețioase ale unor cercetători care s-au ocupat de studiul gramaticii românești, de studierea scrierii și pronunțării limbii române literare contemporane, contribuții la care am recurs și noi.

Scopul urmărit nu este doar asigurarea legăturii indisolubile între noțiunile teoretice însușite la orele de *Limba română* și practica analizei gramaticale, ci și realizarea cerinței *didacticii moderne* care preconizează

participarea directă și activă a cursanților la explicarea, înțelegerea și automatizarea faptelor gramaticale.

După o experiență de peste trei decenii la catedră, am înțeles că tineretul de azi pretinde cu ardoare „să i se fixeze în tipare eterne perfecțiunea!” De aceea, prin *automatizare* să nu se înțeleagă crearea anumitor clișee sau raționamente false sau confuze, ci tocmai evitarea lor prin exersare – logică –, neîntreruptă și dirijată, în așa fel încât *modelele de limbă* să devină automatisme – „colaci de salvare” – într-un examen *de tip clasic ori de tip grilă*, dar și în aspectul îngrijit al exprimării în limba română literară actuală.

Ambiția demersului nostru nu a fost aceea de a impune modele sau de a propune norme originale, ci ne-am străduit a le prezenta într-o anumită ordine perfectă și a le justifica pe cele existente în cărțile care se află în *bibliotecile personale* sau în librării, înlesnind accesul tinerilor spre rigoarea limbii române literare contemporane.

Măsura în care am reușit acest lucru ne-o va da reacția cititorilor (primii beneficiari și, în același timp, cei mai sinceri judecători), pe care o așteptăm cu emoție.

Și, pentru că „adolescența este o etapă arsă de neliniști existențiale”, a sosit momentul, dragii noștri elevi și studenți, să vă verificați capacitatea infinită a trupului, a intelectului și a sufletului și, parcurgând paginile acestei cărți, *să aprofundați* cu plăcere Gramatica limbii voastre maternelne, *continuând ceea ce ați făcut până acum la școală*, și să înțelegeți – prin efortul fizic și mental pe care îl depuneți – bogăția vieții voastre în această etapă, precum și utilitatea gramaticii, frumusețea acestei discipline considerate de unii aridă, bună doar pentru promovarea unor examene obligatorii în anumite etape ale vieții de școlar și de student.

Să nu uitați însă că mâine, poimâine, șansa vieții voastre ar putea să depindă și de felul în care știți să scrieți ori să întrețineți o conversație la un *interviu* pe care îl veți da și la care se apreciază nu numai pregătirea profesională, ci și degajarea, dezinvoltura cu care vă susțineți punctul de vedere. Or, toate acestea, inclusiv felul măiestrit în care știți să mânuiți fraza, precum și darul elocinței, sunt consecințe ale aplicării unor reguli gramaticale învățate, înțelese și automatizate în timp.

Fără îndoială că o asemenea lucrare nu poate fi scutită de insuficiențe, de omisiuni sau chiar de eventuale greșeli. De aceea, vom

rămâne profund îndatorați cititorilor care, cu ochi critic, le vor descoperi, ajutându-ne astfel să le înlăturăm la o eventuală reeditare.

Mulțumiri recunoscătoare se cuvin *maștrilor* noștri care „ne-au învățat carte”; *elevilor și studenților* noștri care, prin întrebări iscoditoare, ne-au stimulat în studiul nostru; *Facultății de Drept „N. Titulescu”* și *Facultății de Litere* de la Universitatea din Craiova, care, prin tot ceea ce înseamnă ele, ne-au dat posibilitatea să ajungem cu elevii și cu studenții noștri la performanțe bine cunoscute în lumea școlii.

În vederea *rezolvării testelor-grilă* și a *exercițiilor din culegerile* care tratează subiectele date la examene, vă recomandăm, *în final*, o bibliografie selectivă cu lucrări apărute în ultimul deceniu, dar vă sugerăm să nu vă angajați în *rezolvarea exercițiilor și a testelor* propuse până când nu veți avea o pregătire generală temeinică, până când nu veți ști materia „ca la carte”! Mult succes!

Autoarea

MORFOLOGIA

Este o parte componentă a gramaticii care *se ocupă de forma cuvintelor și de gruparea lor în clase de cuvinte* cu trăsături asemănătoare, adică **părți de vorbire flexibile** și **părți de vorbire neflexibile**, precum și *de modificările formale ale cuvintelor*, adică de **categoriile morfologice**.

Părțile de vorbire

<i>Flexibile</i>	<i>Neflexibile</i>
● Substantivul● Articolul● Adjectivul● Pronumele● Numeralul● Verbul	● Adverbul● Prepoziția● Conjunția● Interjecția

Categoriile morfologice

● gen● număr● caz● determinare prin articol● grad de comparație	● persoană● diateză● mod● timp

➤ Deoarece majoritatea lucrărilor și culegerilor publicate până în prezent care propun elevilor exerciții sau teste de limba română insistă, în mod deosebit, asupra funcției sintactice a cuvintelor și pentru că practica analizei gramaticale a demonstrat că elevului îi este mult mai ușor să spună: „subiect / atribut ș.a. exprimat prin...”, am hotărât să acordăm funcțiilor sintactice un rol primordial, deși ne aflăm la capitolul **Morfologie**.

În acest fel, am privit funcția ca **un element care își subordonează structura**, altfel spus „*structura trebuie să se afle în serviciul funcției.*”

SUBSTANTIVUL

I. DEFINIȚIE

Substantivul (subst.) este partea de vorbire care *denumește obiecte* în sens foarte larg (adică ființe, lucruri, fenomene, stări, acțiuni, însușiri, relații etc.) și *se declină* (adică suferă modificări formale după număr și caz):

- *fată, casă, fulger, ieșire, somn, tinerețe, fericire, prietenie* ș.a.

II. CE SE ANALIZEAZĂ LA UN SUBSTANTIV?

A. Funcțiile sintactice

Substantivul îndeplinește următoarele funcții sintactice:

1) subiect în:

- N.** ● *Craiova este un oraș frumos.* ● *Corina învață bine.*
G. ● *Ai Mariei au plecat la munte.* (excepție aparentă de la N.)
Ac. ● *Au mai plecat dintre candidați.* (excepție aparentă de la N.)

2) nume predicativ în:

- N.** ● *Eminescu este Eminescu.* ● *Acesta este copilul meu.*
G. ● *Pixul este al elevului.* ● *Noi suntem contra corupției.*
D. ● *Copiii sunt ai doamei părinților.* ● *Gabriel este asemenea tatălui său.*
Ac. ● *Cadoul este de la mama.* ● *Nepoții noștri sunt ca frații.*

3) atribut substantival în:

- N.** ● *Profesorul Popescu este foarte exigent.*
● *Colegul tău, avocatul, este foarte cunoscut.*
G. ● *Caietele elevului sunt curate.*
● *Banca din fața Mariei este defectă.*
D. ● *El este martor lui Popescu.*
● *Transmiterea de salutări profesorilor e ceva extraordinar.*

- Ac. • *Cadoul de la mama e foarte scump.*
• *Oameni ca frații nu prea se mai găsesc.*

4) complement direct în:

- Ac. • *Noi îi respectăm pe profesori.* • *Cosmin o ajută pe Corina.*
G. • *Tu îi ajuți pe ai vecinului.* • *Noi îi respectăm pe ai Mariei.*
(excepție de la Ac.)

5) complement indirect în:

- G. • *Câinele s-a năpustit asupra copilului.*
• *Nadia este posesoare a medaliilor.*
D. • *Noi le telefonăm părinților săptămânal.* • *Pixul e util omului.*
• *Bravo părinților voștri !* • *Onoare educatorilor voștri !*
Ac. • *Elevii discută despre examen.* • *Noi ne bazăm pe teorie.*
• *Eu contez pe copiii mei.* • *El și-a adus aminte de copilărie.*
• *Fiica mea a plecat foarte departe de casă.*
• *Coșul e plin de mere.*

6) complement de agent (cu valoare de subiect logic) în:

- Ac. • *Temele sunt scrise de elevi.*
• *Tata a fost operat de un bun specialist.*
G. • *Casa a fost ridicată de ai Mariei.* (excepție de la Ac.)

7) complement circumstanțial de loc în:

- Ac. • *Elevii merg la școală.* • *Ei au fost la Paris.*
• *Noi locuim aproape de parc.*
G. • *În spatele blocului a crescut un brad.*
• *Nepoții s-au adunat în jurul bunicii.*
• *Împrejurul parcului sunt plopi.*
D. • *Stai locului !* • *Duceți-l naibii !*

8) complement circumstanțial de timp în:

- G. • *Pe vremea bunicilor nu erau taxiuri.*
• *Înainte examenelor nu pierdem timpul la televizor.*
Ac. • *La masă au vorbit numai despre examen.*
• *Nadia și soțul ei s-au cunoscut la olimpiadă.*
• *Nu ieșiți din casă pe timp de ploaie !*

9) complement circumstanțial de mod în:

- G. ● *Sportivul înoată contra curentului.*
D. ● *Ionel și Ileana sunt frumoși aidoma mamei.*
● *Copiii se comportă asemenea părinților.*
● *Ei au realizat proiectul conform indicațiilor date.*
Ac. ● *Andrei este mai mare decât Horia.*
● *Proiectul a fost realizat în conformitate cu indicațiile date.*
● *Elevii învață teoria cu plăcere.*
● *Dunărea a crescut cu trei metri.*

10) complement circumstanțial de cauză în:

- G. ● *Din cauza lui Radu am pierdut timpul.*
● *N-am venit din pricina gerului.* (cauza unui efect negativ)
D. ● *Datorită mamei avem atâtea valori materiale.*
● *Copiii vor lua examenele datorită învățaturii.* (cauza unui efect pozitiv)
Ac. ● *A fost pedepsit pentru neatentie.*
● *Au fost sancționați pentru neplata amenzii.*

11) complement circumstanțial de scop în:

- G. ● *Recapitularea se face în favoarea elevilor.*
● *Ei se pregătesc zilnic în vederea examenelor.*
Ac. ● *Nadia s-a pregătit serios pentru concurs.*
● *Oamenii legii au plecat în anchetă.*

12) complement circumstanțial condițional în:

- Ac. ● *În ipoteza plecării, luați bilete !* ● *În caz de nevoie, trageți semnalul !*
● *Mergeți cu mine în eventualitatea respectării programului.*
G. ● *În locul lui Radu, eu nu te pedepseam.*
● *În locul colegului tău, eu te-aș fi ajutat.*

13) complement circumstanțial concesiv în:

- G. ● *În ciuda febrei, el tot a venit la ore.*
● *Împotriva așteptărilor, tot a venit !*
● *În pofida rugăminților, el nu ne-a spus adevărul.*
Ac. ● *Cu toate eforturile, tatăl meu n-a mai putut fi salvat.*
● *Cu toți banii avuți, ei tot se plâng.*
D. ● *Contrar așteptărilor, ei tot au plecat.*

14) **complement circumstanțial consecutiv** în:

Ac. • *Corina învăța până la epuizare.* • *A reușit spre bucuria tuturor.*

15) **element predicativ suplimentar** în:

N. • *Ea se numește Roxana.* • *Pe el îl cheamă Liviu.*

• *L-au botezat Tiberiu.* • *Îi ziceau Maria.*

• *Au pus pe liberal premier.* • *Au făcut galbenul maro.*

G. • *Acel curent numit al analogiștilor mi-a picat la examen.*

• *Oamenii îl știau împotriva corupției.*

D. • *Noi îl credeam aidoma părinților.*

Ac. • *S-a dat drept deputat de Dolj.* • *A venit ca primar în sat.*

• *Îl știam cât bradul.* • *„Dă-mi pe Vidra ta de vamă !...”*

16 a) **apozitie neacordată** (atribut apozitional):

N. • *Temele elevului Popescu sunt corectate.*

• *Eu îi telefonez elevului Popescu.*

• *Noi îl ajutăm pe elevul Popescu.* • *Eu discut cu elevul Popescu.*

16 b) **apozitie acordată** (atribut apozitional):

G. • *Teza premiantului, a lui Popescu dintr-a XI-a A, e perfectă.
adică a lui Popescu*

D. • *I-am dat premiantului, adică lui Popescu, nota zece.
lui Popescu dintr-a XI-a.*

Ac. • *L-am felicitat pe premiant, pe Popescu dintr-a XI-a.
adică pe Popescu*

V. • *Bade Ioane ! • Nene Iancule ! • Icusite vânătorule !*

B. Clasificarea substantivelor

Substantivele pot fi:

1) **simple:** *elev, om, pix, casă, câine, Maria, Liviu, Bubu, Paul, Adi, Arin ș.a.*

2) **compuse:** *untdelemn, floarea-soarelui, punct și virgulă, zgârie-brânză, Câmpulung, Cluj-Napoca, Drobeta-Turnu-Severin ș.a.*

3) **comune:** *casă, masă, elevă, fericire, fotbal, generozitate, altruism, dor ș.a.*

4) **proprii:** *Corina, Cosmin, Timișoara, Craiova, Ana-Maria, Vârful cu Dor, ONU, Facultatea de Drept, PNL, NATO, UE ș.a.*

5) **concrete:** *copil, urs, ceas, dulap, pom, banană, mamă, școală, caiet, pix, televizor, computer, grădină, liliac, biserică ș.a.*

6) **abstracte:** *democrație, însingurare, bucurie, apatie, solidaritate, fobie, bucluc, fraternitate, idee, înfatuare, vibrație, voință ș.a.*

7) **regulate:** *soldat, poartă, copil, dulap, elev, profesoară, pașaport, femeie ș.a.*

(rădăcina cuvântului
rămâne aceeași
în declinare)

8) **neregulate:** 1. *soră* 3. *ou* 5. *cap*
(rădăcina cuvântului 2. *noră* 4. *om* (cu pluralul **-ete**)
e variabilă în cursul
declinării)

9) **variabile:** **sg.** *elev, fată, lecție, caiet, cafea, pix*
(au forme de **(pl.)** (elevi) (fete) (lecții) (caiete) (cafele) (pixuri)
singular și de
plural distincte)

10) **invariabile:**
(au aceeași formă la singular și la plural)

- **masculin:** *ochi, genunchi, rinichi, vraci, tei, ardei, unchi, pui, puști;*
- **feminin** (derivatele în sufixul **-toare**; animate): *dansatoare, autoare, desenatoare, luptătoare, fumătoare, organizatoare, conductoare;*
- **neutru:** *prenume, nume, pronume ș.a.*

11) **defective de singular:**

- *zori, ghilimele, funeralii, icre, lapți, ochelari ș.a.*
- *Iași, Ploiești, Pitești, Alpi, Carpați, Balcani, București ș.a.*

12) **defective de plural:**

- *fotbal, handbal, baschet, șah* ș.a.
- *feudalism, sclavagism, capitalism* ș.a.
- *lene, rușine, teamă, frică* ș.a.
- *foame, sete* ș.a.

13) **epicene** (au aceeași formă la masculin și la feminin):

- *râs, elefant, crocodil, dihor, uliu, fluture, greier* ș.a.
- *zebră, girafă, panteră, cămilă, viperă, lebădă* ș.a.

14) **mobile** sunt substantivele care formează, cu ajutorul **sufixelor moționale**:

a) **femininul de la masculin:**

- ă:** *nașă, fină, elevă, copilă, marchiză;*
- ă:** *româncă, olteancă, bănățeancă, ardeleancă;*
- oaică:** *bulgăroaică, unguroaică, turcoaică;*
- esă:** *prințesă, contesă, ducesă, stewardesă;*
- iță:** *doctoriță, chelneriță, barmaniță, școlăriță;*
- eașă:** *croitoreasă, blănăreasă, lăptăreasă;*
- toare:** *lucrătoare, dansatoare, luptătoare;*

b) **masculinul de la feminin:**

- oi:** *vulpoi, rățoi, cintezoii;*
- an:** *curcan, găscan.*

C. Genul substantivelor

Substantivele aparțin unuia dintre următoarele genuri:

1) masculin	{	● sg.	un:	<i>un elev</i>	<i>un frate</i>	<i>un brad</i>
		● pl.	doi:	<i>doi elevi</i>	<i>doi frați</i>	<i>doi brazi</i>
2) feminin	{	● sg.	o:	<i>o elevă</i>	<i>o soră</i>	<i>o floare</i>
		● pl.	două:	<i>două eleve</i>	<i>două surori</i>	<i>două flori</i>
3) neutru	{	● sg.	un:	<i>un pix</i>	<i>un caiet</i>	<i>un tablou</i>
		● pl.	două:	<i>două pixuri</i>	<i>două caiete</i>	<i>două tablouri</i>

D. Numărul substantivelor

Substantivele au, de regulă, formă de singular și formă de plural:

- 1) **singular:** *elev, elevă, munte, perdea, telefon, cutie, dulap ș.a.*
 2) **plural:** *elevi, eleve, munți, perdele, telefoane, cutii, dulapuri ș.a.*

➤ Există **substantive colective:**

a) cu formă de singular și cu înțeles de plural:

- *cârd, stol, roi, turmă, cireadă, oaste, hoardă;*
- *grup, grupă, echipă, detașament, regiment;*
- *lume, omenire, popor, populație ș.a.*

b) derivate cu sufixe substantivale colective:

-iș:	<i>frunziș, stufăriș, zmeuriș;</i>	-ărie:	<i>curelărie, orezărie;</i>
-et:	<i>brădet, frunzet, puiet;</i>	-ărime:	<i>opincărime, muscărim;</i>
-iște:	<i>cânepiște, iniște, porumbiște;</i>	-ăret:	<i>copilăret, slugăret;</i>
-ar:	<i>frunzar, zmeurar;</i>	-ăriș:	<i>stufăriș, spinăriș;</i>
-ăraie:	<i>fumăraie, apăraie, lăcăraie;</i>	-ătură / -ură:	<i>adunătură;</i>
-ime:	<i>studentime, muncitorime, tinerime;</i>	-eață:	<i>fâneață, grâneață.</i>

➤ Există substantive cu forme multiple și înțelesuri diferite la plural:

<i>corn</i>	{	● cornuri ● coarne ● corni	<i>pas</i>	{	● pași ● pasuri	<i>ochi</i>	{	● ochi ● ochiuri
<i>bob</i>	{	● boabe ● bobi ● boburi	<i>bandă</i>	{	● benzi ● bande	<i>puișor</i>	{	● puișori ● puișoare
<i>element</i>	{	● elemente ● elemenți	<i>cap</i>	{	● capete ● capuri ● capi	<i>blană</i>	{	● blăni ● blănuri

E. Cazurile substantivelor (Sintaxa cazurilor / funcțiile cazurilor)

Cazul nominativ – N. (cine?)

Substantivul în cazul nominativ poate fi:

- 1) **subiect:**
 - *Liviu a plecat în străinătate.* ● *Elevii serioși învață și teoria.*
- 2) **nume predicativ:**
 - *Eminescu este Eminescu.* ● *Acesta este Gabriel al nostru.*
- 3) **aposiție neacordată:**
 - *Caietele elevului Popescu sunt aici.*
 - *Noi o apreciem pe sportiva Nadia Comăneci.*
- 4) **element predicativ suplimentar:**
 - *El se numește Andrei.* ● *Îl cheamă Horia.* ● *L-am botezat Gabriel.*
 - *Îi zicem Ana-Maria.* ● *Au pus pe bancher premier.*

Cazul genitiv – G. (al, a, ai, ale cui?)

Substantivul în cazul genitiv poate fi:

- 1) **subiect:**
 - *Ai Mariei au plecat la mare.* (excepție de la N.)
- 2) **nume predicativ:**
 - *Pixul este al elevului.* ● *Noi suntem contra corupției.*
- 3) **atribut substantival genitival:**
 - *Caietele lui Andrei sunt ordonate.*
 - *Banca din fața lui Popescu e defectă.*
- 4) **atribut substantival apozitional** (aposiție acordată):
 - *Caietele elevului, ale lui Ionescu, sunt aici.*
- 5) **complement direct** (excepție de la Ac.):
 - *Eu l-am ajutat pe al vecinului.*
- 6) **complement indirect:**
 - *Ei s-au năpustit asupra lui Dan.* ● *Nadia e deținătoare a medalieiilor.*
- 7) **complement de agent** (excepție de la Ac.):
 - *Casa e făcută de ai Mariei.*
- 8) **complement circumstanțial de loc:**
 - *Înainte de intrării, a crescut un plop.*
 - *În fața blocului, avem o grădină.*

- 9) **complement circumstanțial de timp:**
- Înaintea examenului, *ne odihnim.*
 - În timpul Revoluției, *au murit și tineri.*
- 10) **complement circumstanțial de mod:**
- *Sportivul înota contra curentului.*
- 11) **complement circumstanțial de cauză:**
- Din cauza furtunii, *au căzut cireșele.*
 - Din pricina lui Dan, *am întârziat.*
- 12) **complement circumstanțial de scop:**
- În favoarea elevului *se face recapitularea.*
 - Elevii învață în vederea admiterii.
- 13) **complementul circumstanțial condițional:**
- În locul lui Dan, *eu nu te pedepseam.*
 - În locul colegului tău, *eu te ajutam.*
- 14) **complement circumstanțial concesiv:**
- În ciuda ploii, *ei tot au venit.* ● Împotriva așteptărilor, *el tot a plecat.*
 - În pofida rugămintelor, *ei n-au mai vrut să stea.*
- 15) **element predicativ suplimentar:**
- *Îl credeam împotriva lui Dan.* ● *Vă știam împotriva corupției.*
- Precizăm că substantivul în cazul genitiv nu poate fi **complement circumstanțial consecutiv.**

Cazul dativ - D. (cui?)

Substantivul în cazul dativ poate fi:

- 1) **nume predicativ:**
- *Copiii sunt ai doamei părinților.* ● *Blocurile sunt conform proiectului.*
- 2) **atribut datival:**
- *El este nașul lui Ionescu.* ● *Ea este cumnată președintelui.*
 - *Trimiterea de ajutoare bătrânilor e ceva extraordinar.* (nu este c.i.)
- 3) **atribut apozitional** (apozitie acordată):
- *I-am dat lui Radu, elevului premiant, nota zece.*
 - *Eu am telefonat lui Popescu, adică elevului meu.*
- 4) **complement indirect:**
- *Eu le telefonez părinților.* ● *Noi le-am oferit copiilor totul.*
 - *Lui Popescu i-am cerut cartea.* ● *Caietelor le-am pus coperti.*
- 5) **complement circumstanțial de loc (D. locativ):**
- *Stați locului !* ● „*Iar noi locului ne ținem...*”
 - *Au rămas ținuuți scaunului.* ● *Duceți-l naibii de-aici !*

- 6) **complement circumstanțial de mod:**
- *Copiii au procedat conform înțelegerii.*
 - *Gabriel este blond asemenea mamei sale.*
- 7) **complement circumstanțial de mod (excepție de la Ac.):**
- *El le telefona mai mult ca altor fete.*
- 8) **complement circumstanțial de cauză (cauza unui efect pozitiv):**
- *Datorită eroismului, tata a fost decorat.*
 - *Veți reuși, datorită învățaturii.*
- 9) **complement circumstanțial concesiv:**
- *Contrar așteptărilor, el tot a plecat.*
- 10) **element predicativ suplimentar:**
- *Îl știam aidoma părinților.*
 - *O credeam asemenea mamei sale.*
- 11) **subiect**
- complement circumstanțial de scop**
 - complement circumstanțial condițional**
 - complement circumstanțial consecutiv**

} Substantivul în cazul dativ nu poate avea astfel de funcții.

Cazul acuzativ - Ac. (pe cine? ce? cu cine? cu ce? în cine? în ce? ș.a.)

Substantivul în cazul acuzativ poate fi:

- 1) **subiect (excepție de la N.):**
- *Au mai plecat dintre meseni.* • *A venit acolo la lume...*
- 2) **nume predicativ:**
- *Cadoul este de la părinți.* • *Andrei, Gabriel și Horia sunt ca frații.*
- 3) **atribut prepozițional:**
- *Cadoul de la părinți e scump.* • *Oameni ca frații nu se mai găsesc.*
- 4) **atribut a pozițional (apozitie acordată):**
- *L-am ajutat pe Popescu, adică pe elevul bolnav.*
 - *Noi îl respectăm pe secretar, adică pe Ionescu.*
 - *Îl așteptăm pe Dobrescu, pe șeful grupei.*
- 5) **complement direct:**
- *I-am văzut pe nepoții mei ieri.* • *Citea la revista aceea de trei ore.*
 - *Nu l-am văzut pe Liviu de șapte ani.*
 - *Pe Gabriel îl visez noaptea.* • *Dunărea, Marea, pe toate le-ndrăgim.*
- 6) **complement indirect:**
- *Ne bazăm pe Cosmin.* • *Copiii contează pe părinți.*
 - *Eu mă gândesc la tata.* • *Elevii discută despre examen.*

- **Nu vrem să intrăm în bucluc.** ● *El e bun la geometrie.*
- **I se trage de la apatia pe care a avut-o.** ● *E bine de el !*
- **A plecat cu copiii în străinătate.** ● *El scrie cu un stilou chinezesc.*
- **Se duce cu avionul la Roma.** ● *Este foarte bun la gramatică.*
- **A făcut avere prin furt.** ● *Ei au pariat pe un cal alb.*
- **Simțea în el un gol imens.** ● *Au fost de față toți, fără Maria.*
- **Ei au răbdat de foame.** ● *El persistă în greșeală.*

7) **complement circumstanțial de loc:**

- **Elevii se duc la școală.** ● *Copiii vin de la grădiniță.*
- **Medicul vedea în abdomen, la ecograf, organul afectat.**
- **Băga în gură totul.** ● **La orizont se vedea curcubeul.**
- **Gabriel și Horia s-au ascuns în dulap, iar Andrei a intrat în cămară.**
- **Noi locuim peste drum de parc.** ● *A venit cu vitele de la păscut.*

8) **complement circumstanțial de timp:**

- **În copilărie, dormim cu adevărat.**
- **Nadia și soțul ei s-au întâlnit la olimpiadă.**
- **Au plecat pe frig.** ● *Ei s-au cunoscut la admitere.*
- **Sub Ștefan cel Mare s-au construit multe mănăstiri.**
- **La masă, au vorbit despre bacalaureat.**
- **Odată cu mama a venit și tata.** ● **Timp de șase ani va sta Ali aici.**

9) **complement circumstanțial de mod:**

- **Mama traversează cu grijă.** ● *Ei s-au înțeles fără ceartă.*
- **Tata e la fel de bun ca mama.** ● *Horia e mai puțin înalt decât Andrei.*
- **Dunărea a crescut cu trei metri.** ● *Au plătit 3 milioane de lei. (cât?)*
- **Ei au procedat în conformitate cu legea.** ● **Vă iubim din suflet !**
- **Referitor la climă, nu sunt probleme.** ● **Învățați teoria cu plăcere !**

10) **complement circumstanțial de cauză:**

- **A venit pedepsit pentru nerespectarea programului.**
- **N-au venit din cauză de timp.** ● **Sunt indignată de indolența ta.**
- **El n-a văzut pădurea, de uscăciuni.**

11) **complement circumstanțial de scop:**

- **Maria a plecat după cumpărături.**
- **Elevii se pregătesc pentru concurs.**
- **În scop de reușită se face recapitularea.**

12) **complementul circumstanțial condițional:**

- **În ipoteza plecării, luați bilete.**
- **În ideea unei diete severe, ți-am luat fructe și legume.**

- *Nu te supăra, în eventualitatea întârzierii mele.*
 - *După nevoie, trageți semnalul de alarmă !*
 - *În caz de ploaie, luați două umbrele !*
- 13) **complement circumstanțial concesiv:**
- *Cu tot efortul depus, tata n-a putut fi salvat.*
 - *Cu toate rugămintele, eu tot nu-ți spun secretul.*
 - *Cu toți banii câștigați, el tot se plânge.*
- 14) **complement circumstanțial consecutiv:**
- *Copiii mei învățau până la epuizare.*
 - *Au reușit, spre încântarea tuturor.*
- 15) **element predicativ suplimentar:**
- *S-a dat drept senator.* ● *A venit ca primar în sat.*
 - *Îl știau cât bradul.* ● *A participat în calitate de consilier.*
 - *A venit în chip de binefăcător.* ● *„Dă-mi pe Vidra ta de vamă !”*

Cazul vocativ - V.

Despre substantivul în cazul acuzativ se pot spune următoarele:

- 1) nu are funcție sintactică;
- 2) este element regent pentru:
 - a) **atribut adjectival în V.:**
 - *„Dulce Românie, asta ți-o doresc !”*
 - *Dragă mamă, Dumnezeu să te binecuvânteze !*
 - b) **atribut substantival genitival:**
 - *Tineri ai mileniului trei, luptați pentru o democrație reală !*
 - *Fata mamei !* ● *Puiul mamei !*
 - *Oameni ai epocii de mâine, încercați să fiți mai buni !*
 - c) **atribut adverbial:**
 - *Tineri de mâine, nu vă pierdeți speranța !*
- 3) are o punctuație specifică și obligatorie:
 - *Maria, vino la masă !*
 - *Vino, Maria, la masă !*
 - *Vino la masă, Maria !*

➤ **Virgula vocativului poate separa grafic două PP în raport de juxtapunere prin conjuncția coordonatoare copulativă și:**

 - *Vino, Maria,^{1/} [și] termină-ți supa !^{2/}*

➤ Se știe că **și** copulativ nu acceptă virgula înaintea sa, așa că, dacă „dispare” vocativul, „dispare cu virgula cu tot”, rămânând structura:

- *Vino* ^{1/} **și** *termină-ți supa!* ^{2/}

 Despre situațiile în care conjuncțiile coordonatoare acceptă virgula în fața lor s-ar putea scrie o lucrare foarte interesantă și utilă tuturor.

4) se însoțește cu un verb la modul imperativ:

- *Radu*, șterge tabla !
- *Copii*, mâncați-vă prăjiturile !

5) are articol hotărât la masculin singular și masculin, feminin plural:

- *Băiatule*, de ce mă superi !
- *Fetelor*, vă dau o veste bună !
- *Studentilor*, pregătiți-vă pentru examene !

6) are la masculin singular **-e** și la feminin singular **-o**, care nu sunt articole, ci **desinențe**:

- *Băiete*, fii cuminte !
- *Ileano*, ce dor îmi e de tine !

7) când este urmat de semnul exclamării, are valoare de propoziție neanalizabilă:

- *Ana-Maria!* ^{1/} **vino** la masă. ^{2/}

F. Articulat sau nearticulat

Substantivul este totdeauna **articulat** sau **nearticulat**. Se specifică în analiză și **dacă e nearticulat**.

- *Elevul* învață. ● *Un elev* învață bine.
- *Am vorbit cu acel elev* care a luat olimpiada.

➤ Substantivul în **G.** poate fi însoțit și de articol posesiv genitival. Pentru a avea o ordine în analiză, mai ales dacă substantivul mai are și o prepoziție, analiza arată în felul următor:

- *Noi i-am ajutat* **pe ai vecinului**.

pe ai vecinului = complement direct simplu;
= substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul **G.** (excepție de la **Ac.**);
= precedat de prepoziția simplă **pe**;
= însoțit de articolul posesiv genitival **ai**;
= articulat cu articolul hotărât enclitic **-lui**.